

AVRAM IANCU - 200!

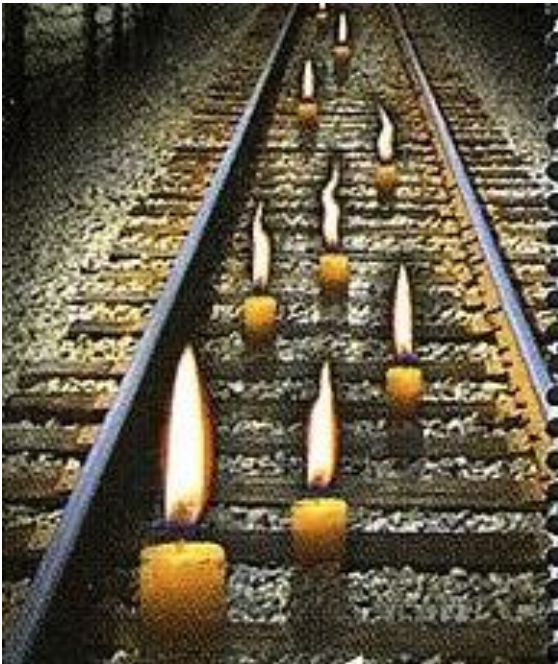

Nr.7(47/iulie 2024)

75 DE ANI DE LA GOLGOTA SIBERIANĂ A ROMÂNILOR BASARABENI

Valeriu DULGHERU

*„Mereu bătuți și înjurați./ Lacrima lor n-avea cuvinte./
Avem părinți, avem și frați / Azi în Siberii prin morminte.
(V. Bardă, Scrisoare din Basarabia)*

Nimic nu se poate compara cu durerile, lacrimile, zecilor de mii de copii, femei, bătrâni, duși de regimul stalinist în 1949 în „siberii de gheață”, cu ororile zecilor de mii de „vinovați fără vină” trecuți prin purgatoriul enkavedist, dintre care două treimi erau femei și copii – ființe absolut nevinovate. Cine le poate alina câtuși de puțin durerile sufletești supraviețuitorilor acestui calvar? Nimeni nu le poate întoarce tinerețea irosită în zadar, sănătatea șubrezită, liniștea sufletească pierdută pentru totdeauna și înlocuită cu o permanentă și dureroasă bătaie de inimă. Pleoapa trecutului tresare, ascunzându-și lacrima, și nu lasă uitarea să se cearnă peste ceea ce a rămas în istoria românilor din Basarabia – blestemul anilor 1949. Dar poate oare exista un regim mai criminal decât cel care își extermină propriul popor (în mașinăria de exterminare nimerind, în primul rând, floarea națiunii – intelectualitatea, cei mai buni gospodari), nefiind cruțați nici copiii, nici bătrânii (au fost cazuri când în Siberia erau deportați și bătrâni de peste 90 de

ani – ce fel de dușmani ai poporului puteau fi ei?). Oare pot fi numiți oameni cei care în locurile de deportare se comportau cu cei deportați mai rău decât cu animalele, supunându-i la chinuri groaznice fizice și psihice: foame, muncă neomenească, execuții psihice etc. Dintre aceștia sau progenituri ale lor se mai află și astăzi în preajma noastră. „Poporul trebuie să-și cunoască nu numai eroii, dar și călăii”. Ce vină au purtat acele generații, destinul cărora a fost atât de tare mutilat? Unica lor „vină” a fost că s-au născut la timpul nepotrivit, timp când Europa era sfâșiată de doi căpcăuni – Hitler și Stalin.

Motivul declarat de conducerea de partid era unul camuflat: „Capii acestor familii, în calitate de elemente chiaburești și naționaliste, au constituit întotdeauna sprijinul regimurilor reacționare române pe teritoriul fostei Basarabii, făceau parte din diferite partide burghezo-naționaliste românești, erau promotori ai politicii antisovietice la sat”. Sigur, gospodarii satelor basarabene nu aveau cum agreea sovietele, care dădeau pe față dorința de a distruge tot ce era mai bun în agricultura ținutului. Adevărul este că masa gospodarilor de frunte ai satelor nu era implicată aproape deloc în activitatea partidelor politice din România, întrucât era absorbită complet de activitățile vieții de zi cu zi.

Scopul a fost cu totul altul. Lichidarea ca grup social, dar uneori și fizică a țăranilor înstăriți, declarați chiaburi, prin exproprierea și deportarea lor viza accelerarea ritmurilor colectivizării și transformarea acestui proces într-o acțiune de masă. Se miza pe frica de deportare implantată tot mai adânc în psihologia țăranilor. Deportarea din 6 iulie 1949 a avut efectul scontat: timp de câteva zile populația RSSM a trăit într-o agonie de frică că va fi deportată în Siberia dacă nu va intra în colhoz. Așa au fost organizate în RSSM 750 de colhozuri, în care au intrat 183 333 gospodării țărănești, între 6 iulie și 1 septembrie 1949. E. Enghirs, contabil în Soroca, scria că deportarea țăranilor înstăriți „s-a făcut pentru a influența restul masei țărănești și a o forța să intre cât mai repede în colhoz, adică a realiza colectivizarea delaolaltă în Moldova”. De asemenea, kolhozurile formate din sărăntocii aveau nevoie de inventarul agricol, animalele oamenilor înstăriți, numiți „chiaburi”.

În noaptea de 5 spre 6 iulie 1949 (ca hoții!), peste 18 000 de ofițeri, soldați, activiști de partid cu peste 4 000 de autocamioane i-au luat din somn, în special, femei și copii, ducându-i în cele 30 de eșaloane pregătite cu 1 573 de vagoane pentru vite, pentru a-i „deporta pe vecie” în Siberia. Majoritatea celor nimeriți în listele de deportare erau denunțați de turnători, se pare o „profesie” de când e lumea (și Iuda l-a turnat pe Iisus Hristos!). În romanul „Til Ulenshpigel”, Charle de Coster scria: „Pe atunci, în anii negri ai inchiziției, vecinii, de asemenea, turnau, dacă cineva avea mult aur. Însă el raporta nu că omul avea mult aur, dar că a spus ceva la adresa inchiziției sau a papei. Ereticul era ars pe rug, în același timp,

Cetatea Cavalerilor

Coordonator: Colonel Dr. Constantin MOSINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
Editura Tipo MC, Oradea, 2020

Cartea Mea, e și a Tăi ISSN 2734-6889; ISSN_L 2734-6889

AVRAM IANCU - 200!

Nr.7(47/iulie 2024)

fiindu-i confiscat aurul, din care jumătate lua inchiziția, iar cealaltă jumătate - turnătorul". Tocmai așa proceda și „inchiziția (NKVD)” sovietică stalinistă.

De această dată voi veni cu unele crâmpie din istoria unei familii deportate, pe care am cunoscut-o. Este istoria familiei Mogoreanu, auzită de la ultimul supraviețuitor Nicolae Mogoreanu, profesor la Universitatea Tehnică a Moldovei. Într-o bună zi la începutul anului trecut (2023) mi-a trecut pragul biroului Nicolae Mogoreanu, profesor, fost decan al Facultății de Energetică, om deja în etate, cu care ne cunoșteam bine. Mi-a propus să-i scriu istoria deportării familiei sale. Chiar dacă aveam multe alte ocupații am acceptat fără să ezit. Și nu regret. Istorisirile cutremurătoare, mărturiile, documentele, fotografiile, legate de deportarea acestei familii basarabene (de altfel identică cu ictoriile altor mii de familii deportate), au fost aranjate pe 144 de pagini ale cărții „Antologia unei deportări”, pe care a prezentat-o anul trecut la ceremonia de comemorare a victimelor deportărilor din a. 1949 de lângă monumentul deportaților din fața gării feroviare. Astăzi nu mai este. Peste opt luni, pe 18.03.2024 octogenarul Nicolae Mogoreanu a plecat la cele veșnice. Cred că a plecat mai liniștit că a lăsat istoria familiei pusă pe hârtie. În continuare voi prezenta câteva crâmpie din această istorie cutremurătoare (de fapt ca și azecilor de mii de istorii ale deportaților).

„În noaptea de 6 iulie 1949 peste Basarabia s-au lăsat nori negri veniți din estul sălbatic. Printre acești nefericiți a fost și familia Mogoreanu, cu capul familiei Maria de 61 de ani, nora Iulia de doar 25 de ani și 4 copii (3 ai Iuliei – Alexandru de 3 ani, Nicolae de 5 ani, Iacob de 7 ani, și Grigore de doar 5 ani, fiul fratelui Ion D. Mogoreanu, care s-a retras cu Armata Română peste Prut). Zbirii sovietici, care numai oameni nu puteau fi numiți, le spuneau cu o ură patologică „Nu se va mai întoarce nimeni și niciodată, aici vă vor putrezi oasele”. Totuși, mulți s-au întors la baștina dragă (unora le-a fost interzisă revenirea la baștină, dar mulți dintre ei au reușit să se întoarcă, aciuându-se în alte sate pentru a fi mai aproape de pământul drag), printre care și întreaga familie Mogoreanu. Chinurile, prin care a trecut familia Mogoreanu, dar și alte zeci de mii de familii basarabene, nu vor fi uitate niciodată de cei care au trecut prin acest malaxor stalinist. „Pe data de 5 iulie am tăiat porcul, a doua zi era ziua de naștere a mamei. Sau poate că mama și bunica știau câte ceva? Bunica a cerut multă sare de la vecini pentru a săra carnea și slănina. Cu această carne bine sărată, cu făină de popușoi și câteva boarfe, ne-au urcat în mașină - un camion solid („studebaker”- iată pentru ce foloseau ajutoarele primite de la americani!) cu soldați și a început încărcarea. Ne-au ridicat la 6 iulie 1949. Ne-am aflat în drum, fiind duși într-o direcție necunoscută, aproape două luni. Nimeni nu știa unde ne duc. Săptămâni întregi am privit prin geamurile mici și opace ale vagoanelor, păzite de soldați înarmați, la cerul ba înstelat, ba însorit, și nu puteam

Valeriu DULGHERU

Antologia unei deportări

Chisinau - 2023

AVRAM IANCU - 200!

Nr.7(47/iulie 2024)

înțelege de ce nu ne mai coboară odată, de ce bunica și mama vorbesc în șoptă, nu puteam înțelege de ce opririle sunt atât de rare și de ce noi trebuie să fim duși de acasă, undeva departe...”, își amintește cu lacrimi în ochi, cum poate doar un fost deportat, trecut prin mașinăria diabolică stalinistă a deportărilor, profesorul Nicolae V. Mogoreanu, ultimul supraviețuitor al familiei deportate...”. Această familie s-a aflat într-un „Drum lung spre Siberia și din Siberia, care a durat tocmai 10 ani...”.

Despre crimele regimului stalinist trebuie să știe și generațiile următoare, să nu fie duse în mormânt odată cu trecerea la cele veșnice a generațiilor martire. De aceea, memoriile profesorului Nicolae V. Mogoreanu, deportat de mic copil (doar 5 anișori!) în orașelul Cegdomyn, nordul regiunii Habarovsk, la 9 500 km de satul natal, sunt binevenite și importante pentru strângerea „trecutului împrăștiat” din cioburile de amintiri ale supraviețuitorilor deportărilor. „În taigale curge sânge / Și auzi cum înger plânge / Acolo te taie gerul / Și auzi plesnind și Cerul”, scria clasicul Gr. Vieru.

Deosebit de interesante sub acest aspect sunt mărturiile unei alte deportate basarabence (de origine rusă) Eufrosinia Kersnovskaja, trecută prin toată această mașinărie diabolică stalinistă, pe care le-a inserat în monumentală sa carte „Skol'ko stoit chelovek?”, editată cu concursul nemijlocit al academicianului istoric Valeriu Pasat: „Acum, când viața unei generații întregi ne separă de sfârșitul războiului, totul este privit altfel. Mănuind foarfecele și cleiul, orice operă literară poate fi schimbată totalmente. O carte de istorie poate fi schimbată și mai mult. La dispoziția celor care o redactează sunt nu numai foarfecele și cleiul, dar „amintirile” scrise la comandă și „literatura artistică” care îndeplinește aceeași misiune. O metodă și mai impresionantă de acțiune asupra sentimentelor este filmul. Oamenii de vârsta mea țin minte cum au fost falsificate evenimentele, destinele oamenilor, faptele. Însă ei tac. Așa e mai liniștit și sigur. Mai trec câțiva ani și noi, ultimii martori ai revoluției și NEP-ului, colectivizării și ai terorii staliniste, vom muri și nimeni nu va putea spune: „Nu! A fost cu totul altfel!” De aceea, încerc să „fotografiez” ceea ce am văzut cu ochii proprii. Oamenii trebuie să cunoască adevărul, pentru ca repetarea să devină imposibilă... Timpul zboară. Noi, contemporanii acelei epoci, acelor evenimente, rămânem tot mai puțini; instinctul de autoconservare (mai corect, ceea ce se numește „înțelepciunea vieții”) îi impune la început să tacă, apoi să accepte, și apoi să creadă acelei minciuni, care ca praful se depune în strat subțire pe tabloul trecutului. Și când deja va fi imposibil de a mai vedea ceva, ea este înlocuită cu ceea ce este profitabil să fie prezentat drept adevăr. Cine din „martorii în viață” va îndrăzni să combată versiunea oficială? Martorii mor. Iar cu ei moare și adevărul”.

Într-adevăr, oamenii trebuie să cunoască adevărul despre crimele staliniste. Ultimii supraviețuitori ai acestui genocid trebuie să lase istoriile lor înainte de a pleca. „Dacă trecutul este nu din vina noastră împrăștiat, el trebuie cules, înmănușat și așezat ca o comoară de aur înaintea copiilor și tinerilor întru înălțarea noastră în ochii lumii ca neam vrednic și sănătos” (Grigore Vieru). Din păcat și astăzi mai vezi tineri (în special alolingvi, dar nu numai), mărșăluind și proslăvind „timpurile de glorie” cu invenția putinistă „Regimentul nemuritor” din perioada stalinistă. Această tristă filă a istoriei nu trebuie să se repete.

Anii de copilărie în orașelul Cegdomyn

Iacob, Nicolae și Alexandru, 1953.